

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL
VERSENYTANÁCS

☒ 1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

☎ 472-8864 ☎ Fax: 472-8860

Vj-68/2005/14.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a **Kisvárdai Lakásszövetkezet** (Kisvárdá) ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt indított eljárásban - tárgyalás tartása nélkül - meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t

A Versenytanács az eljárást megszünteti.

A határozat felülvizsgálatát annak kézhezvételtől számított 30 napon belül a Fővárosi Bíróságnak címzett, de a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsánál benyújtandó keresettel kérheti az eljárás alá vont vállalkozás.

I n d o k o l á s

**I.
Tényállás**

Az eljárás tárgya

1. A Gazdasági Versenyhivatal a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló, többször módosított, 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban mint Tptv.) 67. § (1) bekezdése, illetve a 70. § alapján 2005. május 13-án versenyfelügyeleti eljárást indított a Kisvárdai Lakásszövetkezet ellen. A GVH bejelentés alapján észlelte, hogy a Kisvárdai Lakásszövetkezet, mint vezetőkes műsorszolgáltató, 2004-ben és 2005-ben végrehajtott díjemelései, illetve a csatornakiosztás változásai sérthetik a Tptv. 21. § a) pontjában megfogalmazott tilalmat.

Az eljárás alá vont vállalkozás

2. A Kisvárdai Lakásszövetkezet alaptevékenysége a lakásszövetkezet ügyeinek intézése. Vállalkozási jellegű főtevékenysége, hogy vezetékes műsorelosztó hálózaton kábeltelevíziós szolgáltatást nyújt Kisvárdra területének egy részén (Tompos úti lakótelep és a környező utcák).
3. Az eljárás alá vont vállalkozás árbevétele 2003-ban 45.578.000. forint, míg 2004-ben 55.050.000. forint volt.

A vizsgált magatartás

4. A Kisvárdai Lakásszövetkezet kábeltelevíziós szolgáltatását három csomagban (Szociális, Alap, Családi) kínálja a megrendelőinek, (továbbá az HBO prémium csatornaként megrendelhető). A fentebb említett csomagok az alábbi csatornákat tartalmazták 2003. február 1. előtt: Szociális- M1, Duna Tv, m2, SATELIT, Helyi Képűjság, Zemplén Tv Alap- Szociális csomag + Viasat 3, Minimax-Musicmax, RTL Klub, MTM SBS TV 2, SPEKTRUM, Magyar ATV, TV 5, Z+, SUPER RTL, EUROSPORT, ZDF, PRO7, SAZI, BBC WORLD Családi- Alap csomag + Privat Gold, Sport1, Cartoon Network/TNT, Filmmúzeum, Hallmark, Rai Uno.
5. A fenti állapotban 2003. február 1-től változás állt be. A három programcsomag által fogható adók köre jelentősen bővült az alábbiak szerint: a Szociális csomagból a SATELIT kikerült, a helyét a VTV Nyíregyháza vette át. Az Alap csomagból kikerültek a Z+, ZDF, PRO7 és a BBC WORLD csatornák, míg az EUROSPORT átkerült a Családi csomagba. Az Alap csomagba kerültek a Családiból: Sport1, Rai Uno, Filmmúzeum, Cartoon Network/TCM. Új adóként jelentek meg: Hálózat Tv, RTL2, Deutsche Welle, VIVA+, CNN International, Hír TV, Budapest TV, MCM, RTP, ARTE, TVE, Kabel 1. A Családi csomag is bővült: Animal Planet, Discovery, National Geographic, VOX, Fox Kids, Discovery Travel, Pax TV, Mezzo, RTVI, Fashion TV.
6. A jelen eljárásban releváns 2004-2005-ös időszakban több alkalommal is történt változtatás a csatornakiosztásban. **2004. január 1-től** a Szociális csomagban helyet kapott az addigiakon felül a Kölcsey Tv. Az Alap csomagból kikerült a Spektrum, míg a Családi csomagban Discovery travel – Travel Channel váltás történt.
7. **2004. május. 01-től** a Szociális csomagból kikerült a Zemplén TV és a Kölcsey TV. Az Alap csomagból kínálatából kikerült a Filmmúzeum, MCM, Super RTL, Rai Uno, ARTE, míg ide kerültek be a Humor1, m+, Romantica, BBC WORLD, Eurosport, National Geographic, Zemplén TV, Kölcsey TV adásai. A Családi csomagból kikerült: Eurosport, National Geographic, VOX, Travel Channel, RTV 1. Jelentős bővítést jelentett viszont ebben a csomagban a Spektrum, Rai Uno, Viasat Explorer, OTV 1, BBC Prime, Reality TV, Filmmúzeum, ORT 1, f+, Discovery Science, AXN, Discovery Civilization és az Európa Európa adások megjelenése.
8. **2004. november. 1-től** az Alap csomagból kikerültek: Humor1, m+, míg újonnan kerültek a csomagba: COOLTV, Rai Uno. A Családi csomagban nem volt

megtalálható a továbbiakban: OTV 1, Discovery Travel, míg a helyükre bekerültek: tv paprika, JETX-ESPN, travel & living, Sport2.

9. A programcsomagok bruttó díjainak változásai:

	2003.febr.	2004. jan.	változás	2005. máj.	változás	2005. jan.	változás
Szociális	415	550	32,5%	550	0%	640	16,4%
Alap	1380	1700	23,2%	1880	10,6%	2250	19,7%
Bővített	2260	2800	23,9%	3280	17,1%	3725	13,6%

10. Az eljárás csak a 2004. és 2005. évi módosítások vizsgálatára terjed ki.

11. A Kisvárdai Lakásszövetkezet 2005. június 20. napjával felmondott minden szerződést a fogyasztókkal, és a továbbiakban a Lakásszövetkezet hálózatát bérlő vállalkozás nyújtja a kérdéses szolgáltatást.

II.

A vizsgálati jelentés

12. A piacon elérhető szolgáltatások és technológiák alapos vizsgálata alapján a kábeltelevíziós szolgáltatás ésszerű helyettesítőjének a Tptv. 14. § (2) bekezdésében meghatározott szempontokra tekintettel kizárólag más kábeltelevíziós szolgáltató által nyújtott szolgáltatás tekinthető; az érintett árupiac tehát a vezetékes műsorjelelosztás, melynek keretében a szolgáltató aktuálisan meghatározott programcsomago(ka)t nyújt a fogyasztóknak.

13. A hálózatos iparágakban szokásos földrajzi piacmeghatározás értelmében általában a hálózattal lefedett terület tekinthető érintett földrajzi területnek, hiszen a hálózatos szolgáltatás legfőbb jellemzője, hogy a hálózattal lefedett területen kívül sem a fogyasztó nem tudja az árut beszerezni, sem az áru értékesítője nem tudja áruját értékesíteni (Tptv. 14. § (3) bekezdés a) illetve b) pontjai).

14. Ennek megfelelően az eljárásban érintett földrajzi piac tehát az eljárás alá vont meghatározott szolgáltatási területe (Kisvárdai város Tompos úti lakótelep és a környező utcák –Vj-68/2004/10 sz. iratban található térképnek megfelelően).

15. Az eljárás alá vont vállalkozás szolgáltatását az adott földrajzi piacon ésszerűen helyettesíteni kizárólag más kábeltelevíziós szolgáltató által nyújtott szolgáltatás képes. Más kábeltelevíziós vállalkozások által nyújtott kábeltelevíziós szolgáltatás igénybevételére gyakorlatilag csak azon fogyasztók térhetnek át, akiknek lakóhelye egy másik kábeltelevíziós vállalkozás működési körzetét részben átfedő, vagy azzal határos területen található. Az eljárás alá vont szolgáltatási területén azonban átfedő hálózattal más szolgáltató nincs jelen. A Kisvárdai Lakásszövetkezet tágabban értelmezett szolgáltatási területén – Kisvárdai városában – működik egy másik kábeltelevíziós szolgáltató is. A PR Telecom szolgáltatása előfizetőket elérő, átfedő hálózat hiányában kínálati helyettesítőként nem értékelhető; erőfölényes helyzetet gyengítő lehetséges versenyhatásként pedig a feltételezett visszaélés jellege miatt nincs értelme figyelembe venni, hiszen a kizsákmányoló típusú visszaélések esetében az adott magatartás időpontjában érvényes piaci helyzetnek van jelentősége (míg

korlátozó típusú visszaélések esetében lehet nagyobb súlya a potenciális verseny dinamikus elemzésének).

16. A fenti szempontokat együttesen értékelve a vizsgáló álláspontja szerint az eljárás alá vont erőfölénye a fentebb meghatározott érintett piacon a vizsgált magatartások tekintetében megállapítható.
17. Az eljárás alá vont által végrehajtott díjemelés abban az esetben tekinthető a Tpv-t-be ütközőnek, amennyiben az a szolgáltatónak – az általa befektetett tőke nagyságát és az iparág jellegzetességeit figyelembe véve – túlzott mértékű nyereséget biztosít. Az elvégzett számítások és elemzések alapján megállapítható, hogy a 2004. évi díjemelései nem biztosítottak számára tisztességtelen mértékű profitot.
18. Megállapítható, hogy a Lakásszövetkezet a GVH határozataiban megkövetelt formális módon nem kérte ki az előfizetői véleményét a 2004. és 2005. évi tartalommodosítások előtt. A vizsgáló álláspontja szerint azonban ebben az esetben indokolatlan a jogsértő magatartás megállapítása. Egyrészt egy ilyen kis szolgáltató esetében, különösen, ha az a lakóközösség (az előfizetők mintegy fele a lakásszövetkezeti tag is) egyéb közös ügyeit is intézi valóban reális, hogy a lakók informálisan jelzik műsorokkal kapcsolatos igényeiket, másrészt a Lakásszövetkezet módosításai jellemzően bővítések voltak és nem eredményezték egyes csomagok kiürítését (így pl. nem jellemző, hogy az egy tematikus csoportba tartozó csatornák (pl.: ismeretterjesztő csatornák, rajzfilm csatornák) mindegyikét a legfelső csomagba helyezte volna át).
19. A fentebb kifejtettekre tekintettel a vizsgáló az eljárás megszüntetését javasolta.

III.

Az eljárás alá vont álláspontja

20. A csatornakiosztásokkal kapcsolatban az eljárás alá vont kifejtette, hogy 1999-től megkérdezték a lakásszövetkezet tagjait, hogy megtartsák-e az addigi rendszert, hiszen az új hírközlési törvény kötelezővé tette a rendszer korszerűsítését. A tagok nagyszámban megszavazták a rendszer megtartását. A programcsomagok tartalmának kialakításával összefüggésben az eljárás alá vont elmondta, hogy utoljára 2002-ben mérték fel formálisan, kampányszerűen az erre vonatkozó előfizetői igényeket, azonban ennek dokumentációit nem őrizték meg. A vizsgált időszakban a csatornakiosztásban történt változások elmondása szerint mindig az előfizetők kezdeményezésére történt. Az eljárás alá vont kifejtette, hogy napi kapcsolatban van az előfizetőkkel (sajátos ingatlankezelői minőségéből fakadóan), így azok észrevételei általában személyesen, vagy telefonon jutnak el hozzá, azonban ezeket „hivatalosan” nem regisztrálja, csak a határidőnaplójába jegyzi fel. Hozzátette továbbá, hogy amikor adatszolgáltatásában arról nyilatkozott, hogy kik jelezték igényeiket („idősek kérésére”, „közkívánatra, sokan kérték”) akkor általában ugyanarról a 18-20 főről van szó. A szövetkezeti tag előfizetők és a nem szövetkezeti tag előfizetők a szolgáltatással kapcsolatos döntésekre egyforma – ÁSZF szerinti – befolyással rendelkeznek.

21. A programcsomagok díjmelésének okát az eljárás alá vont abban látta, hogy 2004-ben olyan jelentős számú magyar nyelvű műsorszolgáltató jelent meg a piacon, amit soha korábban nem lehetett tapasztalni, így ennek költségvonzatai (szerződéskötések, csatornaszám-bővítés műszaki feltételei, új bejelentési szabályok) jelentek meg a megnövelt árakban. A díjmelés további oka volt, hogy a szövetkezet legfőbb irányító testülete úgy döntött, hogy a továbbiakban a majdani rekonstrukciót már nem kívánja célhozzájárulásokból finanszírozni, ezért az amortizációt is be kellett építeni az árba. Az amortizációt 2003-tól építették be a díjakba. Az eljárás alá vont díjmegállapítása során egyébként az alábbi költségelemek jelentek meg: a kábeltévé szolgáltatáshoz kapcsolódó általános és közvetlen költségek; a fejállomás és a vezetékhalózat amortizációja; direkt műsorköltség; és az üzemeltetés vállalkozói díja. Az eljárás alá vont a továbbiakban kifejtette, hogy mivel a kábeltévézés termék szabadárú, így természetesen figyelembe vette a konkurencia árait is, de a díjaik között csak a szükségszerű összefüggések vannak meg, azokat alapvetően sajátosságai (alacsony vételi helyek száma, magas fajlagos költségek, viszonylag nagy tőkelektetés, néhány fős létszám mellett is alacsony bérek és egyéb juttatások, folyamatosan kb. 30% körüli kintlévőségi ráta stb.) határozzák meg.
22. A versenytársakkal kapcsolatban az eljárás alá vont elmondta, hogy a UPC Direct-et is konkurenciának tekintette, különösen a Bővített csomag esetében erre a fizetőképes keresletre is számított. A PR Telecommal összefüggésben előadta, hogy a PR Telecomnak kiépített gerinchálózata van a Lakásszövetkezet területén is, de nem jutottak el soha addig, hogy kiépítsék a felhasználói végpontokat, pedig a Lakásszövetkezet előfizetőit hűségnyilatkozat nem köti.
23. A 2005. évtől a Lakásszövetkezet tervei szerint az alaptevékenységére koncentrálna, a kábeltévézési hálózattal kapcsolatos fejlesztéseket nem tervezett.

IV.

A Versenytanács döntése

24. A Tpv. 22. § (1) bekezdése alapján gazdasági erőfölényben van az érintett piacon aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására. Ugyanezen paragrafus (2) bekezdése meghatározza, hogy milyen szempontokat kell különösen vizsgálni a gazdasági erőfölény megítéléséhez.
25. A Tpv. 21. § a) pontja alapján tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni, így különösen az üzleti kapcsolatokban – ideértve az általános szerződési feltételek alkalmazásának esetét is – tisztességtelenül vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni.
26. A Versenytanács gyakorlata alapján jelen eljárás kapcsán megállapítható, hogy a vizsgálati jelentés megállapításainak megfelelően a kábeltévézési szolgáltatás ésszerű helyettesítőjének a Tpv. 14. § (2) bekezdésében meghatározott szempontokra

tekintettel kizárólag más kábeltelevíziós szolgáltató által nyújtott szolgáltatás tekinthető, ezért az érintett árupiac a vezetékes műsorjelelosztás. Az érintett árupiac részletes elemzésével kapcsolatos szempontok tekintetében a Versenytanács utal a VJ-31/2004. sz. ügyben tett releváns megállapításaira.

27. A hálózatos iparágakban szokásos földrajzi piacmeghatározás értelmében általában a hálózattal lefedett terület tekinthető érintett földrajzi területnek, hiszen a hálózatos szolgáltatás legfőbb jellemzője, hogy a hálózattal lefedett területen kívül sem a fogyasztó nem tudja az árut beszerezni, sem az áru értékesítője nem tudja áruját értékesíteni (Tpvt. 14. § (3) bekezdés a) illetve b) pontjai). Ennek megfelelően jelen eljárásban az érintett földrajzi piac –a vizsgálói jelentésben foglaltaknak megfelelően – az eljárás alá vont szolgáltatási területe.
28. Az eljárás alá vont vállalkozás szolgáltatását az adott földrajzi piacon ésszerűen helyettesíteni kizárólag más kábeltelevíziós szolgáltató által nyújtott szolgáltatás képes. Mivel azonban az eljárás alá vont földrajzi területén más szolgáltató nincs jelen teljesen kiépített átfedő hálózattal és a lehetséges versenytársak által gyakorolt kényszerítő hatás sem mutatható ki jelen esetben, ezért az eljárás alá vont a fentebb meghatározott földrajzi piacon a Versenytanács álláspontja szerint gazdasági erőfölényben van.
29. A Versenytanács a gazdasági erőfölény megállapítása után elsősorban azt vizsgálta, hogy az eljárás alá vont által megvalósított díjemelések és tartalomváltoztatások a Tpvt. 21. §-ába ütköző magatartást valósítottak-e meg.
30. A gazdaságilag indokolt költségek tekintetében a Versenytanács abból indul ki, hogy:
 - a) a műsorköltség a kábeltelevíziós vállalkozás számára objektív adottságként jelentkezik, ezért annak tényleges mértéke egyben gazdaságilag indokoltnak is minősül (ez alól kivételt képezhet – és külön vizsgálandó –, ha a vállalkozás jelentős műsorköltség-növekedéssel járó programcsomag-módosítást hajtott végre),
 - b) a nettó díjak műsorköltség feletti része (a továbbiakban: korrigált nettó díj) – a vállalkozás azt megalapozottan cáfoló számításai hiányában – gazdaságilag indokoltan nem emelkedhet az előző évi inflációnál nagyobb mértékben, annak mértékében viszont gazdaságilag indokoltnak minősül (a díjakban kizárólag a gazdaságilag indokolt költségek térülhetnek meg, ezért az előző évi gazdaságilag indokolatlannak minősülő költségekkel a vállalkozás előző évi mérlegében kimutatott költségeket csökkenteni kell, továbbá az sem zárható ki, hogy valamely költség nem jelenik meg a mérlegben, ebben az esetben a kimutatott költségek növelhetők).
31. A díjemelések tekintetében a Gazdasági Versenyhivatal a kialakult gyakorlatnak megfelelően elsősorban a műsorköltségektől megtisztított, ún. korrigált nettó díjak változását vizsgálta, mivel a műsorköltségek növekedése kívül esik a szolgáltató hatáskörén.
32. A Versenytanács kialakult gyakorlata alapján a díjemelés gazdasági erőfölényben lévő vállalkozás általi emelése akkor tekinthető a Tpvt.-be ütközőnek, ha az az adott vállalkozásnak – többek között az általa befektetett tőke nagyságát és az iparág jellegzetességeit is figyelembe véve – túlzott nyereséget biztosít. Ennek érdekében a

GVH az alábbiak szerint kiszámította a korrigált nettó díjak változásának átlagos százalékos mértékét:

$$D = \frac{\frac{\sum d(1) f(0) s(1)}{\sum s(1)}}{\frac{\sum d(0) f(0) s(0)}{\sum s(0)}}$$

ahol: - (0) a bázis évi (2004) adatot jelzi, a (1) a tárgyévi (2005) évi adatot
 - *d* a korrigált nettó díj
 - *f* az előfizetős szám
 - *s* az alkalmazott súly (hónapok száma; az évközi díjemelések figyelembevételéhez)

A korrigált nettó díjak 2005. évi átlagos emelkedése (D) 13,4% volt, melynek infláció feletti része 6,6% (a 2004. évi infláció 6,8% volt).

A GVH elvégezte a Kisvárdai Lakásszövetkezet gazdálkodási mutatóinak elemzését is. A vizsgálat kiszámította a tőke-arányos eredménymutatókat az összes és a vállalkozási eredmény kategóriákra, az összes eszközt és a tárgyi eszközt (a Lakásszövetkezet kábeltelevíziós eszközökbe fektetett tőkét ezzel a kategóriával jellemezve), mint hányadosokat alapul véve. Ezek alapján megállapítható, hogy a 2004. évi díjemelések nem biztosítottak a Kisvárdai Lakásszövetkezet számára tisztességtelen mértékű profitot, hiszen az eszközarányos eredménymutatók 15% alattiak.

A tőke-arányos eredménymutatók figyelembevételével – a vizsgálati jelentés megállapításaival egyezően – a Versenytanács arra a következtetésre jutott, hogy az eljárás alá vont vállalkozás 2004-ben megvalósított díjemelések nem biztosítottak a Kisvárdai Lakásszövetkezet részére tisztességtelen nyereséget, továbbá az elvégzett számítások alapján a 2005. évi árképzés sem kifogásolható.

33. A Versenytanács kialakult gyakorlata alapján a programcsomag kialakításának vizsgálatakor egyrészt figyelemmel kell lenni arra, hogy a jelenleg kialakult piaci szokások szerint a kábeltelevíziós vállalkozások az egyes televíziós műsorokat programcsomagokban kínálják, és ezért a fogyasztók számára jelentőséggel bír, hogy egy adott programcsomagban milyen konkrét programok jelennek meg, másrészt viszont tekintettel kell lenni arra is, hogy a fogyasztói igények heterogének, s így az egyes előfizetői csoportok (sőt az előfizető családok egyes tagjai) más-más programokat preferálnak, s a szolgáltatóknak ezen differenciált igényeket figyelembe véve kell műsorkínálatukat kialakítani. A Versenytanács álláspontja szerint egy kábeltelevíziós szolgáltató akkor jár el a Tpv-t-be ütközően, ha önkényesen, kellő fogyasztói igény nélkül változtatja meg a csomag összetételét. Ezen túlmenően a csomagok tartalmának megváltoztatása nem jelentheti azok kiürítését. A jelen eljárásban rendelkezésre álló adatok alapján a Versenytanács álláspontja szerint az eljárás alá vont vállalkozás a helyi szokásoknak megfelelően figyelembe vette a fogyasztók igényeit és a programcsomagok változtatásai nem vezettek az egyes

programcsomagok kiürüléséhez, így pl. az egy csoportba sorolható tematikus csatornák nem kerültek azonos csomagokba. A Versenytanács utal a korábbi gyakorlatára és ezen határozatában is rögzíti, hogy versenyjogi beavatkozásra többek között abban az esetben van szükség, ha valamely vállalkozás egy adott programcsomagban található műsorokat úgy helyez át egy másik programcsomagba, hogy ezzel az adott olcsóbb árfekvésű programcsomagot kiüríti, ezáltal terelve a fogyasztókat egy magasabb árfekvésű csomag felé, vagy amennyiben az adott programcsomag műsorait úgy alakítja át, hogy ezáltal az érintett programcsomag díja aránytalanul magas lesz. A Versenytanács megjegyzi, hogy a kábelszolgáltatóknak célszerű a fogyasztói igények mérésre formalizált rendszert kialakítani, amellyel a programcsomagok változtatása esetén kellő alapossággal felmérhető a fogyasztók igénye.

34. A fentebb kifejtettek és a rendelkezésre álló adatok alapján a Versenytanács a Tpvt. 72. § (1) a) pontjának és a 77. § (1) j) pontjának együttes alkalmazásával a rendelkező részben foglaltak szerint határozott és az eljárást megszüntette.
35. A Versenytanács a határozatát a Tpvt. 73. §-ára tekintettel tárgyalás tartása nélkül hozta meg.
36. A határozat elleni jogorvoslati jogot a Tpvt. 83.§-ának (1) bekezdése biztosítja.

Budapest, 2005. október 19.